

O'ZBEK XOREOGRAFIYA SAN'ATINING MEROSIY RAQSLARI

Boboqulova Dilnoza

Uzbekiston Davlat Xareografiya Akademiyasi Urganch filiali 3-bosqich talabasi

Tezis: O'zbek xoreografiya san'ati – xalqning madaniy va estetik qarashlarini ifoda etuvchi, ko'p asrlik tarixiy tajribaga asoslangan boy merosdir. O'zbek xalqining raqs san'ati o'ziga xos uslubi, tuzilishi va harakatlar mazmuni bilan boshqa xalqlar san'atidan ajralib turadi. Ushbu san'at asosan o'zbek xalqining turli an'anaviy va madaniy merosini aks ettiruvchi raqslar orqali avloddan avlodga yetkazib kelinmoqda. Quyida ushbu merosiy raqs san'atining asosiy xususiyatlari va ahamiyati haqida tezis sifatida qisqacha ma'lumot beriladi.

1. Tarixiy ildizlar va rivojlanish yo'li

O'zbek raqs san'ati tarixi qadimgi davrlarga borib taqaladi. Bu san'at turli xalqlar va madaniyatlar bilan muloqotda bo'lgan o'zbek xalqining urf-odatlarini va hayot tarzini aks ettirgan. Raqslar orqali qadimgi marosimlar, diniy e'tiqodlar va an'anaviy ko'rinishlar ifoda etilgan bo'lib, bu harakatlar vaqt o'tishi bilan mukammal shakl va o'ziga xos uslub kasb etdi.

2. O'zbek raqslarining turlari va mavzulari

O'zbek xoreografik merosida bir qator milliy raqslar mavjud bo'lib, ularning har biri o'zining o'ziga xos mavzusi va ifoda vositalariga ega. Misol uchun:

- **Baxorcha** – bahor va tabiat uyg'onishiga bag'ishlangan raqs.
- **Lazgi** – jasorat va matonat ifodasi bo'lib, asosan Qoraqalpog'iston va Xorazmda keng tarqalgan.
- **Guldasta** – nozik va go'zal harakatlari bilan sevgi va muhabbat mavzusini aks ettiradi.
- **Samarkand va Buxoro raqslari** – turli milliy libos va uslublarni o'z ichiga olib, hududiy xususiyatlarni ifodalaydi.

3. Raqsdagi harakatlar va ifoda uslublari

O'zbek raqslari asosan qo'l va oyoq harakatlari, tana pozitsiyasi va boshning mayin harakatlari orqali ifoda qilinadi. Har bir raqsning o'ziga xos texnikasi bor, masalan, **Lazgi** raqsidagi tezkor harakatlar va qat'iyat ifodasi, **Buxoro raqslaridagi** nafislik va jo'shqinlik. Ushbu harakatlar orqali ijrochilar tomoshabinlarga o'zbek xalqining ruhiy olami va estetik didini yetkazadilar.

4. An'anaviy libos va musiqa

Raqslar maxsus milliy liboslar va musiqa bilan uyg'unlashadi. Raqs liboslari odatda yorqin ranglar va an'anaviy bezaklar bilan boyitilgan bo'lib, har bir viloyat o'ziga xos liboslar bilan ajralib turadi. Musiqalar esa doira, tanbur, dutor kabi milliy cholg'u asboblari yordamida ijro etiladi.

5. Merosiy raqslarning zamonaviy san'atdagi o'rni

Hozirgi kunda o'zbek raqs san'ati nafaqat xalq bayramlari va marosimlarida, balki zamonaviy sahna san'ati va festivallarda ham keng namoyon bo'lmoqda. Merosiy raqslar zamonaviy raqs san'ati bilan uyg'unlashtirilib, yangi shakllar va texnikalar kiritilgan holda ijro etilmoqda. Bu esa o'zbek xoreografiya san'atining xalqaro miqyosda ham tan olinishiga imkon bermoqda.

Xulosa

O'zbek xoreografiya san'atining merosiy raqslari xalqning tarixiy, madaniy va estetik qarashlarini ifoda etuvchi boy san'at turidir. Ularning asrlar davomida saqlanib kelishi va zamonaviy sahnalarda yangi talqinlarda qayta jonlanishi o'zbek xalqining boy merosini yanada yuksak darajada qadrlanishiga xizmat qilmoqda. Bu merosni saqlash va kelajak avlodlarga yetkazish xalqimizning san'atga bo'lgan hurmat va ehtiromini namoyish etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/o-zbek-merosiy-raqs-san-ati-tarixi-va-uning-o-ziga-xosligi/pdf>
2. <https://jdpu.uz/wp-content/uploads/2020/06/Xoreografiya-va-raqs-sanati-asoslari.%D0%A1%D0%B0%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%AD.pdf>
3. <https://cyberleninka.ru/article/n/xx-asr-o-zbek-raqs-san-atining-rivojlanish-yollari>
4. <https://in-academy.uz/index.php/yo/article/download/15578/10838/12996>
5. [https://www.ziyouz.com/books/kollej_va_otm_darsliklari/sanat/Raqs%20\(R.Dosmetova,%20N.Abraykulova\).pdf](https://www.ziyouz.com/books/kollej_va_otm_darsliklari/sanat/Raqs%20(R.Dosmetova,%20N.Abraykulova).pdf)
6. <https://interonconf.org/index.php/spa/article/download/12170/10267/10057>
7. <https://bestpublication.org/index.php/pedg/article/view/8164>

